

32- Aşık Dursun Yeşiloğlu'nun şiirlerinde nasihat (Öğütleme)**Ayhan KARAKAŞ**¹**APA:** Karakaş, A. (2021). Aşık Dursun Yeşiloğlu'nun şiirlerinde nasihat (Öğütleme). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 519-528. DOI: 10.29000/rumelide.1032435.**Öz**

İslâmiyet öncesi Türk kültürünün günümüze kadar ulaşan önemli bir ayağını temsil eden aşıklık geleneği ve aşık edebiyatı tarihi seyir içerisinde geçirdiği tüm değişim ve dönüşümlere rağmen varlığını korumuştur. Geleneği temsil eden aşıklar içinde yaşadıkları toplumun âdeta sözcülüğünü üstlenerek toplumun tüm duygu ve düşüncelerine tercüman olmuşlardır. Anadolu'da günümüzde aşıklık geleneğinin canlı bir şekilde yürütüldüğü yörelerden biri Çukurova'dır. Yörede, Karacaoğlan geleneğini sürdüren ve tüm Türkiye'de tanınan ünlü aşıklar yetişmiştir. Yakın zamana kadar usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişen aşıklar da geleneğe katkı sağlamışlardır. Çukurova'nın canlı sosyo-kültürel ortamı içerisinde düzenlenen çeşitli etkinliklerle aşıklık geleneğinin yaşatıldığı görülmektedir. Bölge aşıkları hemen her konuda şiirler söylemiş ve halkın acısına, sevincine ortak olmuşlardır. Toplumda gördükleri yozlaşmaları eleştirerek dile getirmekten de çekinmemişlerdir. Bu durumla bağlantılı olarak halka hem duygu hem de düşünce ağırlıklı konular da nasihat etmeyi de görev saymışlardır. Toplumda şahit oldukları olumsuz durumlar karşısında halkın nasıl davranması gerektiğini şiirlerinde dile getirmişlerdir. Osmaniye, Adana ile birlikte Çukurova aşıklık geleneğinin devam ettiği bir yöremizdir. Osmaniye'de geleneği temsil eden onlarca aşıktan bir olan Dursun Yeşiloğlu Osmaniye'ye bağlı Düziçi ilçesinde yaşamaktadır. "Yeşiloğlu" ve "Dursun" mahlaslarını kullanan aşık usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişmemiş olmasına rağmen saz çalmayı çevresindeki usta aşıklardan öğrenmiştir. Rüyasında pir elinden bade sunulan âşiğa mahlas verilmemiştir. Günümüze kadar yüzlerce eser ortaya koyan âşiğın hemen her konuda şiiri vardır. Bu çalışmada Aşık Dursun Yeşiloğlu'nun nasihat türündeki şiirleri incelenmiş, bu şiirlerde halka verdiği öğütler çeşitli başlıklar altında değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Aşıklık geleneği, Çukurova, nasihat, öğütleme, Dursun Yeşiloğlu**Advice (Advising) in the poems of Aşık Dursun Yeşiloğlu****Abstract**

The tradition of minstrelsy and minstrel literature, which represent an important pillar of the pre-Islamic Turkish culture that has survived to the present day, has preserved its existence despite all the changes and transformations it has undergone in the course of history. The minstrels, who represent the tradition, acted as the spokespersons of the society in which they lived, and they became the interpreters of all the feelings and thoughts of the society. Çukurova is one of the regions where the tradition of minstrelsy is carried out in Anatolia today. Famous minstrels who continued the Karacaoğlan tradition and were known all over Turkey were raised in the region. The minstrels who grew up in the master-apprentice relationship until recently also contributed to the tradition. It is seen that the tradition of minstrelsy is kept alive with various activities organized in the vibrant socio-

¹ Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Edebiyatı ABD (Adana, Türkiye), akarakasentator@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0109-5219 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 18.10.2021-kabul tarihi: 20.10.2021; DOI: 10.29000/rumelide.1032435]

cultural environment of Çukurova. The minstrels of the region sang poems on almost every subject and shared the pain and joy of the people. They did not hesitate to criticize and express the corruption they saw in the society. In connection with this situation, they also considered it their duty to give advice to the public on both emotional and thought-based issues. They expressed in their poems how the public should behave in the face of the negative situations they witnessed in the society. Osmaniye, along with Adana, is a region where the minstrel tradition of Çukurova continues. Dursun Yeşiloğlu, one of the dozens of minstrels representing the tradition in Osmaniye, lives in the Düziçi district of Osmaniye. Although the minstrel who uses the pseudonyms "Yeşilolu" and "Dursun" was not brought up in a master-apprentice relationship, he learned to play the instrument from the master minstrels around him. The minstrel who was presented with a bade from the hand of a pir in his dream was not given a pseudonym. The minstrel, who has produced hundreds of works until today, has poetry on almost every subject. In this study, the advice type poems of Âşık Dursun Yeşiloğlu were examined and the advice he gave to the public in these poems was evaluated under various titles.

Keywords: Minstrelsy tradition, Çukurova, advice, advising, Dursun Yeşiloğlu

1. Giriş

Âşıklık geleneği Türk halk kültürünün zengin kaynaklarından biridir. Âşıklık geleneği temsilcileri geçmişten bugüne halkın duygu ve düşüncelerini ifade etmişlerdir. İslâmiyet öncesinde var olan âşıklık geleneği İslâmiyet'in kabulünden sonra da varlığını sürdürmeyi başarmıştır. Türk kültürünün değişim dinamiklerine bağlı olarak âşıklık geleneğinde de bazı değişiklikler meydana gelmiştir. İslâmiyet'in kabulünün yanı sıra Anadolu'nun yurt tutulması âşıklık geleneğinin değişim ve dönüşümünde etkili olmuştur.

Âşık, XVI. yüzyıldan günümüze kadar gelişimini ve varlığını sürdüren âşık edebiyatı temsilcisi olup kahvehane, kervansaray, konak ya da saraylarda, halkın çeşitli sebeplerle bir araya geldiği toplantılarda, çoğunlukla saz eşliğinde şiirler söyleyen ya da halk hikâyesi anlatan halk sanatçısıdır (Çıblak, 2009, s.1).

En eski çağlardan bu yana diğer uluslarda olduğu gibi Türkler arasında da halk şairliğinin bulunduğunu, Anadolu'da XVI. yüzyıla gelinceye kadar halk sanatçılarının görüldüğünü ifade eden Köprülü daha V. asırda Attilâ'nın savaşlarda kazandığı başarıları, ölümünün verdiği acıyı şiirlerinde anlatan halk şairlerinin varlığına işaret eder. İslâmiyet'in Türkler arasında yaygınlaşmaya başladığı dönemlerde de Gazneliler ve Karahanlılarda halk şairlerinin görüldüğünü, Kaşgarlı'nın eserinde çeşitli müzik aletleri ve edebi ürünlerin yer almasının X-XII. yüzyıllar arasında halk şairliğinin sürdüğünün bir kanıtı olduğunu aktarır (Köprülü, 2004, s.155, 156).

Âşık şiirinin gelişimini İslâmiyet öncesi Türk halk edebiyatı ile başlatmak genel bir eğilimdir. Türklerde en eski edebiyat ürünlerinin icrasında kopuzun kullanılması bu eğilimi açıklamaktadır. Kaynakların yetersizliği sebebiyle Türklerin İslâmiyet'ten önceki edebiyatları konusunda hâlâ birçok bilinmezlik olduğundan âşık şiirinin tarihinin ele alınması da güçleşmektedir (Sakaoğlu, 1989, s.105, 106). Âşık kavramı, usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişmiş, sazı çalabilen, doğaçlama ve atışma yapabilen, bade içen veya bu hususların çoğunu edinmiş kişileri kapsamaktadır (Oğuz, 1994, s.21).

Âşık edebiyatı oluşumu konusunda araştırmacılar farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Araştırmacıların bu konuya yaklaşımı genellikle geleneği temsil eden âşık tipi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu gelenekte

sanatçının önemli bir yeri olmakla birlikte geleneğin de öneminin göz ardı edilmemesi gerekir. Geleneğin temsilcisi olan âşıklar geleneğin kurallarına değer vermekte ve bu kurallara titizlikle uymaktadırlar. Bu bakımdan âşık edebiyatının ürünleri ve temsilcileri incelenirken bu husus dikkate alınmalıdır (Günay, 2005, s.43).

Âşıklık geleneği Türk kültürünün en eski kurumlarından biridir. Âşıklık geleneği geçirdiği tüm değişim ve dönüşümlere rağmen varlığını günümüze kadar taşımıştır (Özarslan, 2001, s.1). Anadolu’da ancak XV. Yüzyıldan sonraki gelişim çizgisini takip edebildiğimiz âşıklık geleneğinin tam olarak ortaya çıkışını ortaya koyabilmek zordur. Bu zorluğa sebep olan etkenlerin başında Anadolu’yu yurt tutan Türklerin İslâmiyet’i kabulleriyle birlikte meydana gelen kültür ve edebi alanda geçirilen değişiklikler gelmektedir (Düzgün, 2005, s.169).

Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatı Anadolu’da yaşanan kültürel değişikliklerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İslâmiyet’ten önce ozan-baksı geleneğinin bir devamı olarak görülen âşıklık aslında yeni işlevlerle Anadolu’da var olmuştur. Âşık, özellikle İslâmiyet’in kabulü ve Arap-Fars edebiyatlarının etkisiyle Anadolu’da meydana gelen yeni kültürel iklimin sanatçısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni dinin kabulü ve kültürel yaşamdaki bu değişiklikler halkın ihtiyaçlarına cevap veren bir edebiyat anlayışını doğurmuştur.

2.Çukurova’da Âşıklık geleneği

Doğu Anadolu ve Çukurova yöresi, âşıklık geleneği ve bu geleneğin bir parçası olan âşık edebiyatı ürünlerinin canlı bir şekilde değişik kültürel ortamlarda ortaya koyulduğu iki bölgedir. Çukurova yöresinde Karacaoğlan geleneği ile birlikte başlayan ve zenginleşerek süren bir âşıklık geleneğinin ışığında önemli âşıklar yetişmiştir.

“Cumhuriyet’le birlikte başlayan yenileşme, devlet idaresinden eğitim sistemine kadar her konuyu içeren değişiklikler toplumun zevk, estetik, düşünce ve değer yargılarının da değişmesine sebep olmuştur. Cumhuriyet dönemine kadar hemen hemen aynı söz malzemesini ve mazmunlarını kullanan âşık tarzı edebiyat, kendini yeniledi, estetik kaygının yanı sıra doğru ve iyiyi yansıtmaya büyük özen göstermeye başladı” (Arı, 2009, s.34).

Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatı dönemin koşullarına uygun olarak geçirdiği değişim ve dönüşümlere rağmen varlığını sürdürmektedir. Kimi uzmanlar bu geleneğin XX. yüzyıl başlarında bittiğini söylemelerine rağmen geleneğin başta Doğu Anadolu ve Çukurova olmak üzere belli bazı yörelerde sürdüğünü görüyoruz (Turgut, 1995, s.96).

“Adana (Çukurova) yöresindeki âşıklık geleneği, Kars-Erzurum yöresindeki kadar sistemli olmasa da bu gelenek bugün canlı olarak devam etmektedir. Örneğin yurt çapında isim yapmış olan Halil Karabulut, Kul Mustafa, Feymani, Vahap Kocaman, Hacı Karakılçık ve İmami bölgemizin yetiştirdiği usta âşıklardır. Yine bu ustaların yetiştirdiği Osman Akçay, Dertli Polat, Eyyubi, Arzu Bacı, Garip Mustafa gibi genç âşıklar da bu geleneğin yöremizde devam ettiğini ve bundan sonra da çağın koşullarına uyarak devam edeceğini göstermektedir” (Turgut, 1995, s.96).

“Adana’da usta-çırak ilişkisinin olmaması, yakın çevrenin dışında, dış dünyayla bağlarının, gezginci âşıklık geleneği olmadığı için, az olması, yakın zamana kadar sazsız geleneğin sürdürülmesi nedeniyle eski, köklü bir âşıklık geleneği oluşmamıştır. Göçlerle gelen âşıklar Anadolu âşıklık geleneğini Adana’ya taşımışlardır. Gâvurdağlı âşıkların da yöreye göç etmesi geleneği pekiştirmiştir. 1960’lı yıllardan sonra

çevreye açılan, birbirlerini tanıyan âşıklar bir gelenek oluşturmaya başlamışlardır. Ancak günümüzde âşıklığın bu denli yaygın olduğu ve Karacaoğlan, Dadaloğlu kültürüyle beslenen bir yörenin âşıklık geleneği olmaması düşünülemez. Doğulu âşıklarla aynı olmasa da Adana'ya özel diye niteleyebileceğimiz bir âşıklık geleneği vardır” (Artun, 1996, s.27).

“Yurt çapında âşıklık geleneğindeki yer yer zayıflama Osmaniyeli âşıklık geleneğinde de kendisini gösterir. Zaten Osmaniyeli'nin güçlü âşıkları, Osmaniyeli dışındaki âşıklık geleneğinin yoğun olarak yaşandığı bölgelerden gelen kişilerdir. Buna rağmen âşıklık geleneği Osmaniyeli birkaç âşığın gayreti ile varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bunun dışında, yaşayan âşıkların çıraklarının olmaması Osmaniyeli'de genç kuşaktan âşıkların yetişmemesi anlamına gelmektedir. Gerek Osmaniyeli doğumlu, gerekse Osmaniyeli'ye göçle sonradan gelen âşıkların hepsinin ustasının olmaması da âşıklık geleneğinin geleceğini göstermektedir” (Karaburç, 2007, s.224).

Adana ve Osmaniyeli yörelerini içerisine alan Çukurova bölgesi âşıklık geleneği günümüzde varlığını devam ettirmektedir. Yörede, Doğu Anadolu ile karşılaştırıldığında, çok köklü bir âşıklık geleneği olmasa da, özellikle Doğulu âşıkların ve yöreye sonradan göç eden âşıkların etkisiyle, zamanla güçlenmiş ve önemli temsilciler yetişmiştir. Yörede Karacaoğlan ve Dadaloğlu gibi çok önemli âşıkların bir gelenek oluşturmaları da âşıklığın sevilmesine ve gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Âşık sayısı ve âşıkların toplum içerisindeki yerleri noktasında da Çukurova yöresi Türkiye'de önemli bir âşıklık merkezi olma özelliğini korumaktadır.

3.Âşıklık geleneğinde nasihat

İnsanoğlu geçmişten günümüze toplumsal yaşam içerisinde edindiği tüm tecrübeleri gelecek kuşaklara aktarma sorumluluğu duymuştur. Türkçe Sözlükte, “bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için yol göstermek, nasihat etmek” (Türkçe Sözlük, 2005, s. 1534) olarak tanımlanan öğüt vermek zaman içerisinde kişisel ve toplumsal alanda yaşanan zorlukların ve sıkıntıların bir daha yaşanmaması için elde edilen birikimin dinamik bir şekilde geleceğe taşınmasına destek olur. İşte bu noktada şairler de ortaya koydukları eserlerle topluma örnek olmuş, neleri yapıp neleri yapmamaları noktasında onlara örnek olmayı amaçlamışlardır.

Geleneksel kültür varlığımızın önemli bir ayağını oluşturan âşıklık geleneğini temsil eden âşıklarımız içinde yaşadıkları toplumu, yaşanan bireysel ve toplumsal sorunlardan yola çıkarak, ikaz etmeyi ve yol göstermeyi görev bilmişlerdir. Âşıklar, ozan-baksı geleneğinden günümüze topluma örnek olma, öncülük etme, sorunları dile getirme gibi işlevleri yerine getirmişlerdir.

“Gerek sağlığında gerekse öldükten sonra, fikirlerinin toplum üzerinde etkili olmasını düşünen âşıklar da şiirlerinde nasihat konusuna oldukça önem verirler. Şiirin gücünü kullanarak toplumu ikaz ve insanca yaşama fikrini empoze etmek için, bir bakıma kendilerini vazifeli sayan âşıklar, divan şairlerinde olduğu gibi başlı başına eser vücuda getirmemişlerse de nasihat konulu şiirler söylemişlerdir (Kaya, 2000, s. 268). “Âşık tarzı şiirde didaktik (öğretici) şiirlere “nasihat” adı verilir. Bir şeyi öğretmek, bir düşünceyi tanıtip yaymak için yazılan şiirlerdir. Âşıklarda öğretici olmak yaygın bir nitelik olduğu için halk şiirlerinin çoğunda az veya çok öğreticilik özelliği vardır” (Artun, 2008, s. 131).

Âşıkların şiirlerinin büyük bölümünün nasihat tarzı şiirlerden oluştuğunu aktaran Boratav bu tür ile ilgili şu bilgileri veriyor: “Öğüt vermek, türlü bilgileri öğretmek, yaşamın çeşitli cilveleri ile edinilmiş tecrübelerden ve onlardan çıkarılabilecek derslerden dinleyicilerini yararlandırmak amacıyla âşığın

söylediği şiirlerdir” (Boratav, 1969, s. 29). Âşıklar arasında öğretici olmak çok yaygın bir niteliktir. Âşık tarzı şiirin çoğunda az veya çok ölçüde öğreticiliğe rastlanabilir. Yalnızca öğüt için yazılan atasözü destanlarından, dinî-tasavvufî şiirlere varana kadar her çeşit şiir içinde didaktik öğeye rastlanır. Bu nedenle bu tür şiirlerin belli özelliklerinden bahsetmek zordur (Başgöz,1968, s.15). Âşıkların şiirlerin büyük bölümünde öğreticilik kendini hissettirse de özellikle belirli bir konuda nasihat etmeyi, öğretmeyi amaçlayan müstakil eserler de vardır.

4.Âşık Dursun Yeşiloğlu ve nasihat konulu şiirleri

Tam adı Mehmet Dursun Yeşiloğlu olan âşık 1959 yılında Osmaniye/Düziçi’nde doğmuştur. Askere gidene kadar çiftçilik ve hayvancılık ile uğraşan âşık askerlik görevini tamamlamasının ardından belediyede işe başlamıştır. 2000-2008 yılları arasında çeşitli yerel radyolarda sunuculuk yapmıştır. Âşık ilk ve ortaöğretimini Düziçi ilçesinde tamamlamıştır. Başarılı bir öğrencilik hayatı olmasına rağmen çeşitli sağlık sorunlarından dolayı öğrenimini sürdürememiştir. 1983 yılında âşıklığı ve şiirlerine etki eden eşyle evlenmiştir (Karakaş, 2016: s. 355, 368).

Âşık Dursun Yeşiloğlu’nun fiziki özellikleri; 1.84 cm boyunda, 65 kg. ağırlığında, kumral, kahverengi göz rengine sahip ve saçlar yer yer dökülmüş. Yeşiloğlu, kendisini çok uysal, kendisiyle barışık bir insan olarak tanımlamaktadır. Diğer insanları da çok seven duygusal bir yapıya sahip ve özel günlere çok önem vermektedir. Dursun Yeşiloğlu dindar bir insan olduğunu ve inanç konusunun asla taviz vermeyeceğini, kendisi için çok önemli bir konu olduğunu belirtmektedir. Âşık çocukluğundan bu yana çok büyük sıkıntılar çekmiş; fakat bunlar karşısında bir gün “of” bile dememiştir. Bu yönünü çok seven âşık hayatla barışık olmasını da insanlara kin tutmamasına bağlamaktadır (Karakaş, 2016: s. 355, 368).

Usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişmeyen âşık, usta âşıkları izleyerek sazı ve sözü öğrenmiştir. Âşık Yeşiloğlu’nun yetiştirdiği bir çırağı yoktur. Şiirlerinde “Dursun” ve “Yeşiloğlu” mahlaslarını tercih eden âşık mahlaslarını kendisi seçmiştir. Yeşiloğlu’na rüyasında pir elinden bade sunulmuştur. Böylece badeli âşık olan Dursun Yeşiloğlu radyo ve televizyonlar ile âşık kahvehanelerinde eserlerini icra etmiştir. Yörede Doğu Anadolu’daki kadar olmasa da âşıklar kış gecelerinde kahvehanelerde bir araya gelerek eserlerini paylaşmışlardır (Karakaş, 2016: s. 355, 368).

Âşık Dursun Yeşiloğlu geleneği temsil eden diğer âşıklar gibi, halk yaşamından seçtiği, gerek duygu gerekse düşünce ağırlıklı konuları halkın diliyle şiirlerinde işlemiştir. Yeşiloğlu nasihat türü şiirlerinde, toplumun sözcüsü olarak üstlendiği sorumluluğu; halkı ahlak, sevgi, dürüstlük gibi kavramlar üzerinden uyarır. Kendi yaşamında gözlemlediği durumlar ve edindiği tecrübeleri dile getirir.

Âşık Dursun Yeşiloğlu’nun konu ile ilgili 18 adet şiiri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Şiirler biçim ve üslup açısından herhangi bir incelemeye tabi tutulmamıştır. İçerik analizi yöntemiyle yapılan inceleme sonucunda ortaya çıkan ve nasihatın farklı yönlerinin ortaya koyulduğu 7 farklı başlık altında şiirler değerlendirilmiştir. Bu başlıklar altında verilen mesajları en net şekilde ortaya koyan dörtlüklere örnek olarak yer verilmiştir. Şiirlere âşık ile yapılan görüşmede elde edilen ses kayıtlarının deşifre edilmesi ile ulaşılmıştır. Âşığın nasihat türü şiirleri şu başlıklar altında incelenmiştir:

4.1.Toplumsal adalet

Âşık, toplumda adalet kavramının yerleşmesinin, adaletin her daim yerini bulmasının, toplumu oluşturan bireylerin yarınları daha umutlu bakabilmeleri için gerekli olduğunu savunur.

Kokusu geçmeyen, çiçekler açar

Adalet yerini bulduğu zaman

İnsanlar yarına umutla bakar

Adalet yerini bulduğu zaman (K1)

Âşık Yeşiloğlu, toplumda; mazlumların gördükleri haksızlıklar karşısında boyun bükmedikleri, kimseye minnet etmedikleri, ayrılık değil birliğin, bölünmezliğin var olabildiğinin ancak adalet ile mümkün olabileceğini vurgular.

Mazlumların asla boynu bükülmez

Kimseye yerinmez, yaşı dökülmez

Ayrılık gayrılık, olup bölünmez

Adalet yerini bulduğu zaman (K1)

Hak ve hukuk kavramlarının toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğunu aktaran âşık, aynı zamanda bu kavramların ilahi bir duygu olduğunu, kirli akan bir suyu arıtacak kadar da etkili olduğunu ifade etmiştir.

Hak hukuk, hayatın temel taşıdır

İlahi duygudur, cennet aşındır

Kirli akan suyu bile arıtır

Adalet yerini bulduğu zaman (K1)

4.2. Güzel gönül

Âşık, güzel bir gönle sahip olmanın gerekliliğini vurgulamıştır. Gönlü güzel olan insanları çeşitli benzetmelerle övmüş, aynı zamanda dinleyenlere de güzel bir gönle sahip olmayı öğütlemiştir. Gönül güzelliğinin insanın çevresini güzel görmesine, sevgiyi barındırmasına katkı sağladığını anlatmıştır.

Güzel görür tüm dünyayı

Sevgidir gönlün kalayı

Hem köşküdür, hem sarayı

Gönlü güzel olanların (K1)

4.3. Sevgi

Sevginin tüm insanlar için ne kadar kıymetli bir duygu olduğunu vurgulayan âşık sevmeyi bilmenin nelere kâdir olduğunu çeşitli örneklerle aktarmıştır. Çile, gam, keder ve elem gibi sıkıntıların hepsinin kaybolmasının, gönüllerdeki azabın dinmesinin tek yolu sevmesini bilmekten geçer.

Çile, elem, gam ve keder

Sevmesin bilirsən gider

Ruhlardaki azap biter

Gerçekten sevmesin bilsek (K1)

Âşık Dursun Yeşiloğlu sevginin insanlığın varlığı açısından önemini, sevgiyi insan hayatında önemli ve değerli kimi değer ve kavramlara benzeterek, onlardan yola çıkarak, tanımlama yoluna giderek öğüt

verme görevini yerine getirmiştir. Sevgiyi; âlem, ana, baba, emek ve çaba gibi kutsal değerlerle bir tutarak anlatmıştır.

Sevgi âlem, sevgi oba
Sevgi ana, sevgi baba
Sevgi emek, sevgi çaba
Sevgi gönüldür, gönüldür (K1)

4.4. Ktden uzak durmak

Âşık kötü insanlardan uzak durulması gerektiğini; ikiyüzlü, yalancı, dürüst olmayan, kötü dilli ve hırsızlık yapan sıfatlarını vurgulayarak anlatmıştır. Zehir dilli insanların açtıkları yaranın kapanmayacağını, gönül dışında tüm kavramların boş olduğunu “ay derisi post olmaz” sözüyle vurgulamıştır.

Gönül haktır, yalan bundan gerisi
Asla post olmaz, ay derisi
Kapanmaz ilaçla, gönül yâresi
Zehir dilli insanlardan uzak dur (K1)

4.5. Dünyanın gelip geçiciliği

Dünyada sahip olduğumuz tüm zenginliklerin hepsinin geçici olduğunu vurgulayan âşık ölüm geldiğinde geriye kalanın mal ve mülk değil güzel gönüllü olmak, insan doğup insan kalmak olduğunu ğtler. Görünüşte zayıf ve etkisiz görünenin aslında göründüğünden çok daha kuvvetli olabileceğini hatırlatır.

Gönül almak, gönül eri olmaktır
Meziyet ki insan doğup kalmaktır
Büyüdükçe bir kararda durmaktır
Çok küçük var, irilerden makbuldür (K1)

Güvenme mülküne, etiketine
Bir gün toprak, yorgan olur üstüne
Yeşiloğlu'm, aşkı çaldır teline
şükret halin, birilerden makbuldür (K1)

4.6. Ölüm

Âşık lmn tüm canlılar için kaçınılmaz olduğu gerçeğinden yola çıkarak fiziksel güzellik, mal mülk, makam ayırmadan her insanın ölümü tadacağını vurgulamıştır. Yalnızca kötüler, ihtiyarlar değil, genç ve güzel olanlar için de kaçınılmaz son aynıdır. Ölümden sonra geriye kalan eserdir. İnsan geride bıraktığı eserler ile anılacaktır.

*Azrail kapıyı çaldığı zaman
Amir memur dinlemiyor sevgilim
Vakit niyet gelip durduğu zaman
Dertli dersiz dinlemiyor sevgilim (K1)*

*Sırma saçlar topukları döğse de
Güzel deyi âlem onu öğse de
Malın mülkün hesabını bilmese
Zengin fakir dinlemiyor sevgilim (K1)*

*Beden ölüer eser yaşar
Seller büyür, nehir taşar
Bütün beyler, padişahlar
Bir gün toprak olacaktır (K1)*

4.7. Hayatın-dünyanın kıymetini bilme

Âşık yaratılmışların en şerefliisi olarak, dünyada tüm varlıkların insan için yaratıldığından hareketle, insanın başta kendi bedeni olmak üzere çevresindeki tüm nimetlerin kıymetini bilmesi gerektiğini vurguluyor. İyilikte olduğu gibi günah da nefis de insanda bulunur. Bunu idrak eden insan güzel ahlâk ve aşk ile yaşamalıdır.

*Yüce Allah bir şaheser yaratmış
İnsansın, insanca yaşamсын bil
Bedeninde bin bir ibret donatmış
İnsansın, insanca yaşamсын bil (K1)*

*Şeytan da günah da nefsin de sensin
Aşkı arıyorsan gönlünde senin
Yeryüzünde her şey emrinde senin
İnsansın, insanca yaşamсын bil (K1)*

*Hayat ahlak ile güzeldir ancak
Ömür, bodur yaprak dökcek ağaç
Servetin iki taş, bir öbek toprak
İnsansın, insanca yaşamсын bil (K1)*

5.Sonuç

Ozan-baksı geleneğinden günümüze uzanan âşıklık geleneği ve âşık edebiyatının temsilcileri olan âşıklar içinde yaşadıkları topluma kayıtsız kalmamışlardır. Topluma öncülük etme yanında aynı zaman da toplumun sözcülüğünü de üstlenmişlerdir. Halkın yaşadığı türlü sorunu dile getirirken acıyı da sevinci de paylaşmışlardır. Âşıklar topluma karşı üstlendikleri görevin bir gereği olarak zaman zaman bazı konularda halka nasihat etmeyi de ihmal etmemişlerdir. Özellikle mevcut koşullarda toplumda yaşanan sorunları gözlemleyen âşıklar halkın aynı durumları yaşamaması için onlara öğütleme türünde şiirlerle seslenmişlerdir. Bütün bunların yanında ölüm, din, ahlak gibi konulardaki düşüncelerini ve değer yargılarını yine aynı tür şiirlerde dile getirmişlerdir.

Bu çalışmada nasihat türü şiirlerini işlediğimiz Âşık Dursun Yeşiloğlu eserlerinde, toplumda yaşanan tüm sorunların temelinde adalet, hak ve hukuk konusundaki eksiklikler olduğundan yola çıkarak, ancak toplumsal adaletin sağlanmasıyla istenen toplum düzenine kavuşulabileceğini söyler. Toplumdaki en kutsal değerler arasında gösterdiği güzel gönül ve sevginin toplumda dayanışmayı artırdığını vurgular. Dünyada insanların edindikleri tüm maddi zenginliklerin hepsinin gelip geçici olduğunu aktaran âşık ölümün hiç hatırdan çıkarılmaması gerektiğini öğütler. Dünyada Allah tarafından bahsedilen tüm güzellikler insanlar için kıymetinin bilinmesi gereken zenginliklerdir. Âşık verdiği bu mesajlarla içinde yaşadığı toplumun daha yaşanır bir hale gelmesi için çabasını ortaya koyar. Böylelikle âşıklığın kendisine yüklediği topluma karşı sorumluluğu şiirleriyle yerine getirir.

Sözlü kaynak

K1: Mehmet Dursun Yeşiloğlu, 1959, Lise, Emekli, Düziçi/Osmaniye, Görüşme Tarihi: 23.03.2017

Kaynakça

- Arı, B. (2009). Adana'da geçmişten bugüne âşıklık geleneği. Adana: Adana Büyükşehir Belediyesi Altın Koza.
- Artun, E. (1996). Günümüzde Adana âşıklık geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymani. Adana: Adana Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- Artun, E. (2008). Âşık edebiyatı araştırmaları. Adana: Karahan Kitabevi.
- Başgöz, İ. (1968). İzahlı Türk halk edebiyatı antolojisi. İstanbul: Ararat.
- Boratav, P. N. (1969). 100 soruda Türk halk edebiyatı. İstanbul: Gerçek.
- Çıblak, N. (2009). Âşık Devai hayatı sanatı şiirleri. Mersin: Ajansfener Matbaa Reklam.
- Düzgün, D. (2005). Âşık edebiyatı, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı. Ankara: Grafiker.
- Günay, U. (2005). Türkiye'de âşık tarzı şiir geleneği ve rüya motifi. Ankara: Akçağ.
- Karaburç, M. (2007). Osmaniye merkez ilçede âşıklık geleneği. Osmaniye: OFAD Kültür.
- Karakaş, A. (2016). Çukurovalı bir âşık: Dursun Yeşiloğlu. *21. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu*, Üsküp, s. 355-368.
- Kaya, D. (2000). Âşık edebiyatı araştırmaları. İstanbul: Kitabevi.
- Köprülü, M. F. (2004). Edebiyat araştırmaları 1. Ankara: Akçağ.
- Oğuz, M. Ö. (1994). Yozgat'ta halk şairliğinin dün ve bugün. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Özarslan, M. (2001). Erzurum âşıklık geleneği. Ankara: Akçağ.
- Sakaoğlu, S. (1989). Türk saz şiiri, Türk Dili-Türk Halk Şiiri Özel Sayısı. Ankara: TDK.
- Turgut, O. (1995). Adana'da âşıklık geleneği ve yaşayan Adanalı âşıklar. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Türkçe Sözlük (2005). Öğüt maddesi, Ankara: Türk Dil Kurumu.